

Набуття та розвинення е-компетенцій в системі підвищення кваліфікації викладачів

Олександр Пилипович Сук

Центр дистанційної освіти, Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
вул. Фрунзе, 21, м. Харків, 61002, Україна
afs@kpi.kharkov.ua

Анотація. *Мета дослідження:* розширення ІТ складника системи підвищення кваліфікації викладачів.

Завдання дослідження: надати рекомендації щодо методології проведення окремих видів занять і побудови сценарію семінару з підвищення кваліфікації викладачів залежно від можливостей та бажань слухачів і вибору е-компетенцій.

Об'єкт дослідження: система підвищення кваліфікації викладачів.

Предмет дослідження: набуття та розвинення е-компетенцій в системі підвищення кваліфікації викладачів.

Використані методи дослідження: аналіз міжнародних стандартів, наукових публікацій та навчального процесу.

Результати дослідження. У доповіді висвітлено досвід та практичні результати, що їх отримано при навчанні викладачів ВНЗ України на семінарі з підвищення кваліфікації «Менеджмент дистанційного навчання», який протягом багатьох років проводиться на базі Центра дистанційної освіти Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Основною метою семінару є набуття його слухачами такого набору е-компетенцій, що дасть їм змогу розпочати або прискорити упровадження методології та засобів електронного навчання у своїх підрозділах. Семінар працює за змішаною формою навчання.

Основні висновки. Обрана методологія разом з використанням численних практичних результатів роботи Системи дистанційного навчання НТУ «ХПІ» є оптимальною для досягнення зазначеної мети.

Ключові слова: е-компетенція; змішане навчання; підвищення кваліфікації; викладачі ВНЗ.

O. P. Suk. Acquiring and development of teachers' e-competences in the system of qualification improvement

Abstract. *Research goals:* expansion of the IT component of system of teachers' training.

Research objectives: to provide guidance on the methodology of certain

types of studies and scenario for building of seminar for teachers depending on the capabilities and desires of students and choice of e-Competences.

Object of research: the system of qualification improvement.

Subject of research: acquiring and development of teachers' e-competences in the system of qualification improvement.

Research methods used: analysis of international standards, publications and educational process.

Results of the research. In the paper it's described the experience and practical results that was obtained in the training of teachers from Ukrainian HEI in the seminar of qualification improvement "Management of Distance Education", which for many years is conducted at the Centre of Distance Education of National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute». The main objective of the seminar is to acquire its audience a set of e-competences that will enable them to start or speed up the implementation of the methodology and tools of e-learning in their departments. The seminar is based on a blended learning.

The main conclusions. It's shown that the chosen methodology, together with the use of numerous practical results of NTU "KPI" System of Distance Education, is optimal for achieving this goal.

Keywords: e-competence; blended learning; qualification improvement; HEI teachers.

Affiliation: Center of Distance Education, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», 21, Frunze str., Kharkiv, 61002, Ukraine.

E-mail: afs@kpi.kharkov.ua.

Сучасний світ не можна уявити без інформаційних технологій. Випускник університету, який не вміє користуватися у своїй професійній діяльності відповідними інформаційними технологіями (ІТ), заздалегідь приречений на невдачу на ринку праці. Очевидність цього факту привела до розробки та впровадження «The European e-Competence Framework» [1]. Цей документ не є директивним, однак він дає чітке розуміння того, яким вимогам має відповідати сучасний фахівець.

Серед освітянської спільноти України й досі не вщухають дискусії щодо можливих обсягів використання в навчальному процесі інформаційних технологій [2; 3]. Найбільш проблемним при цьому вважають електронне навчання (е-навчання). Причин такого стану декілька. Однак найголовнішою є відносно невисока е-компетентність деяких викладачів і адміністраторів українських вишів. Саме це, часто підсвідомо, тягне небажання впроваджувати ІТ у навчальний процес.

Найкоротшим шляхом до виправлення такого становища є розширення ІТ складника системи підвищення кваліфікації викладачів. У

НТУ «ХПІ» понад десять років працюють семінари, присвячені е-навчанню, регулярно відбуваються інші заходи в цій сфері.

Проте лише наявність семінарів, присвячених ІТ в освіті, не розв'язує проблеми формування е-компетенцій викладачів. Обов'язковими є практична спрямованість кожного такого семінару та використання в ньому наочних прикладів вдалого використання е-навчання. Для цього університет, де відбуваються семінари, мусить мати розвинену систему е-навчання. Система дистанційного навчання НТУ «ХПІ» активно працює вже понад десять років і має значні надбання. Ядром цієї системи є Центр дистанційної освіти (ЦДО).

Семінар з підвищення кваліфікації викладачів «Менеджмент дистанційного навчання», досвід якого є предметом доповіді, працює на базі Лабораторії менеджменту дистанційної освіти ЦДО НТУ «ХПІ» [4]. Лабораторія здійснює організацію та супровід проектів з практичного впровадження е-навчання. Найбільша увага приділяється навчанню студентів та абітурієнтів з використанням технологій електронного навчання, впровадженню в навчальну практику нових засобів е-навчання, підготовці та консультуванню кафедральних менеджерів е-навчання.

Важливим чинником набуття слухачами якісних е-компетенцій є вдала методологія проведення семінару з підвищення кваліфікації. Досвід семінару «Менеджмент дистанційного навчання» доводить, що оптимальним є використання змішаного навчання слухачів.

На вступному занятті слухачі семінару отримують детальний план роботи та доступ до дистанційного курсу «Технології та ресурси електронного навчання». Цей курс було створено командою авторів в рамках європейського проекту за програмою TEMPUS; на його основі було написано монографію [5]. Зміст курсу постійно оновлюється й містить достатньо повну й виважену інформацію щодо поточного стану та основних засобів е-навчання в світі та Україні.

Кожен слухач вже на початку семінару отримує завдання розробити та презентувати власну роботу: детально опрацьований бізнес-план із розвинення е-навчання в окремому підрозділі освітньої інституції, або розроблення модулю дистанційного курсу. При створенні бізнес-плану утворюється команда з декількох слухачів, робота в якій є також важливим елементом розвинення е-компетенцій її учасників.

Самостійне вивчення дистанційного курсу супроводжується очними зустрічами зі слухачами, які відбуваються двічі на тиждень. На одній із них учасники обговорюють відповідний розділ курсу, модератором дискусії є керівник семінару. Другим видом очних зустрічей є практичні заняття. Вони відбуваються у форматі майстер-класу та завершуються самостійним створенням слухачами фрагментів майбутніх дистанційних

курсів. Електронним ресурсом, що використовується під час проведення практичних занять, є навчальна оболонка «Система інформаційного менеджменту» (СІМ) [6]. СІМ забезпечує роботу викладачів та студентів у будь-якому форматі електронного навчання.

У доповіді надано рекомендації щодо методології проведення окремих видів занять і побудови сценарію семінару з підвищення кваліфікації викладачів залежно від можливостей та бажань слухачів і вибору е-компетенцій, на які слід звернути особливу увагу.

Список використаних джерел

1. The European e-Competence Framework [Electronic resource] / CEN. – Access mode : <http://www.ecompetences.eu/>.
2. Семеріков С. О. Мобільне навчання: історико-технологічний вимір / Семеріков С. О., Стрюк М. І., Моїсєєнко Н. В. // Теорія і практика організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів : монографія / кол. авторів; за ред. проф. О. А. Коновала. – Кривий Ріг : Книжкове видавництво Киреєвського, 2012. – С. 188-242.
3. Семеріков С. О. Комбіноване навчання: проблеми і перспективи застосування в удосконаленні навчально-виховного процесу й самостійної роботи студентів / Семеріков С. О., Стрюк А. М. // Теорія і практика організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів : монографія / кол. авторів; за ред. проф. О. А. Коновала. – Кривий Ріг : Книжкове видавництво Киреєвського, 2012. – С. 135-163.
4. Лабораторія менеджменту дистанційної освіти [Електронний ресурс] / Центр дистанційної освіти НТУ «ХПІ». – Режим доступу : <http://cde.kpi.kharkov.ua/cdes/LMDOukr.htm>.
5. Технологии и ресурсы электронного обучения : монография / Д. Руткаускене [и др.] ; КТУ, Харьковский политехнический ин-т, нац. техн. ун-т. – Харьков : Точка, 2011. – 352 с.
6. Система інформаційного менеджменту [Електронний ресурс] / НТУ «ХПІ», ХІУ. – Режим доступу : <http://cde.kpi.kharkov.ua>.

References (translated and transliterated)

1. The European e-Competence Framework [Electronic resource] / CEN. – Access mode : <http://www.ecompetences.eu/>.
2. Semerikov S. O. Mobilne navchannia: istoryko-tekhnologichnyi vymir [Mobile learning: historical and technological dimension] / Semerikov S. O., Striuk M. I., Moiseienko N. V. // Teoriia i praktyka orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv vyshchых navchalnykh zakladiv : monohrafiia / kol. avtoriv; za red. prof. O. A. Konovala. – Kryvyi Rih : Knyzhkove vydavnytstvo Kyreievskoho, 2012. – S. 188-242. (In Ukrainian)

3. Semerikov S. O. Kombinovane navchannia: problemy i perspektyvy zastosuvannia v udoskonalenni navchalno-vykhovnoho protsesu y samostiinoi roboty studentiv [Blended learning: problems and prospects of improvement in the educational process and students' independent work] / Semerikov S. O., Striuk A. M. // Teoriia i praktyka orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv : monohrafiia [Theory and practice of independent work university students: monograph] / kol. avtoriv ; za red. prof. O. A. Konovala. – Kryvyi Rih : Knyzhkove vydavnytstvo Kyrieievskoho, 2012. – S. 135-163. (In Ukrainian)

4. Laboratoriia menedzhmentu dystantsiinoi osvity [Laboratory of Management of Distance Education] [Electronic resource] / Tsentri dystantsiinoi osvity NTU «KhPI». – Access mode : <http://cde.kpi.kharkov.ua/cdes/LMDOukr.htm>. (In Ukrainian)

5. Tehnologii i resursy jelektronnoho obuchenija : monografija [Technology and resources of e-learning : monograph] / D. Rutkausk#ene [i dr.] ; KTU, Har'kovskij politehnycheskij in-t, nac. tehn. un-t. – Har'kov : Tochka, 2011. – 352 s. (In Russian)

6. Systema informatsiinoho menedzhmentu [Information Management System] [Electronic resource] / NTU «KhPI», KhIU. – Access mode : <http://cde.kpi.kharkov.ua>. (In Ukrainian)